

Artur Taveere

Sotsiaalne ettevõtja, Heateo Sihtasutuse juhataja

Õnnelik Eesti – pilk tulevikku kodutu tallinlase silme läbi

See essee on kirjutatud kodutu inimese vaatenurgast, ühiskondliku hierarhia alumiselt pulgalt. Milline on tema unistus heast elust ja õnnelikust ühiskonnast? Mida oleks vaja muuta, et õnnelikuma ühiskonnani jõuda?

Möödunud sügisel vallutasime Tallinna ja Narva kodutute ning eluheidikutega Lõuna-Aafrikat! Enamikule meie kirjust seltskonnast oli see esimene reis väljaspoole Eestit, aga samas oli see veel palju enamat – me võtsime osa Kaplinnas toimunud kodutute jalgpalli maailmameistrivõistlustest. Uhke tunne oli osaleda turniiril Eesti rahvuskoondisena! See oli meie jaoks enam kui pooleaastase ettevalmistuse kulminatsioon. Olime iga nädal trenni teinud, et oma jalgpallioskuseid lihvida, füüsilist vormi parandada ning kasvõi 1-2 korda nädalas teha midagi muud, vahelduseks kodutu inimese rutiinsele argielule.

Enne väljasõitu arutasime meeskonna treeneri Marekiga, et ei tea, kui paljud meie jalgpallikoondise liikmed üldse Eestisse tagasi tulevad. Võib-olla kaovad nad Aafrikas ära ja jäävad sinna soojemat, paremat elu otsima? Kes eelistab jääda ookeani kaldale Kaplinna, kes naasta Mustamäe teele kodutute varjupaika?

Nagu varsti nägime, ei olnud elu Kaplinnas sugugi nii lihtne, kui olime oodanud. Üks hämmastavaid vaatepilte, mis on tänaseni selgelt silme ees, oli selline. Rikkamates linnaosades olid majad ümbritsetud kõrgete aedadega, või õigem oleks öelda müüridega. Müüri peale oli laotud katkised pudelipõhjad ning selle kohale tõmmatud elektrikarjus. Väraval oli ühemõtteline märk: hoia eemale, müüri taga ootavad sind relvastatud valvurid! Kõik oli tehtud selleks, et kahtlast kontingenti eemal hoida.

Sellist ohtlikku seltskonda, kellega rikkad lõuna-aafriklased parema meelega kokku ei puutu, on Kaplinnas palju. Riiki on laastanud HIV-epideemia (üle 20% täiskasvanutest on HIV-positiivsed), tänavad on õhtuti narkokaubitsejate, kodutute ja prostituutide päralt.

Nendes tingimustes pole kellelgi kuigi hea elada. Kodutu jaoks tähendab elu igapäevast võitlust ellujäämise nimel. Rikkamate elu pole samuti lihtne – nad peavad pidevalt muretsema selle üle, kuidas oma perekonda ja varandust kaitsta.

Kui lisada veel see, et septembrikuises Kaplinnas oli ilm samasugune jahe nagu Tallinnas, ning et veetemperatuur oli ookeanis vast 10 kraadi ringis, oli meil lihtne otsuseni jõuda.

Tagasisõidupäeva hommikul oli kogu jalgpallimeeskond nagu üks mees valmis, et kojusõitu alustada.

Minu unistus – õnnelik Eesti. Tänapäeva Eestis pole kaugeltki nii halb elada kui Lõuna-Aafrikas. Aga missuguses Eestis oleks *hea* elada? Mida tähendab see küsimus koduta inimese jaoks?

Minu unistus lihtne. Ma soovin peret luua ning soovin, et suudaksin oma perekonda elatada. Tahan, et mu lapsed saavad korraliku hariduse, et nad elavad kaua, on terved ja õnnelikud. See, kas Eesti on juba jõudnud viie rikkama Euroopa riigi hulka või mitte, ei tee mind kuigivõrd õnnelikumaks. Kas majandus kasvab 5 või 10 protsenti aastas, ei lähe mulle eriti palju korda. Alates 2000. aastast on Eesti majandus kasvanud üle 60 protsendi, aga kas inimesed on vahepeal muutunud poole õnnelikumaks? Eesti inimeste ja ühiskonna heaolu sõltub paljust muust peale majanduskasvu.

Töö, mis teeb õnnelikuks. Mina unistan sellisest Eestist, kus inimesed teevad tööd, mis neile rahuldust pakub ja mis teeb neid õnnelikuks. Nii mõnedki kodutud töötavad ehitusel, paljud korjavad pudeleid, eks seegi ole omamoodi töö. Aga ega see kellegi lemmiktöö ei ole. Igäühel meist on ju olnud oma unistused, mille täitumist oleme soovinud – kes tahaks töötada kokana, kes on hingelt õpetaja, kes läheks meremeheks...

See on muidugi tore, et palgad on tõusnud. Ehitusel oleme teeninud ikka 10 tuhat, parematel kuudel isegi 20 tuhat. Aga kui selle juures tuleb pidevalt ületunde teha ja muudkui täita ülemuse käske, ilma mingitki sõnaõigust omamata, pole see just kõige meeldivam elu.

Haridus, mis teeb õnnelikuks. Varjupaigaelanike hulgas on meid päris palju, kes on kõigest 7-8 klassi koolis käinud. Või neid, kes on kunagi ammu mingi ameti selgeks õppinud, aga täna sel päeval pole nende oskustega enam midagi peale hakata. Lihtne on meid hukka mõista. Miks me siis ei ole rohkem pingutanud?

Mina unistan sellisest Eestist, kus igäüks saab hea hariduse, mis võimaldab tal oma andeid arendada. Igas inimeses on see miski peidus, mida oleks tarvis arendada! Head õpetajad saavad siin vägagi palju ära teha. Koolides oleks vaja rohkem selliseid õpetajaid, kes tekitavad huvi õppimise ja maailma uurimise vastu. Sest uskuge mind, isegi need lapsed, kelle vanemate ja vanavanemate hulgas ei ole võib-olla kedagi, kes oleks keskkooli lõpetanud, tahavad ja suudavad õppida! Võib-olla nad ainult ise ei tea seda veel!

Perekonna ja sõpradega koos veedetud aeg, mis teeb õnnelikuks. Varjupaigas häirib mind kõige rohkem see, et meil on seal peaaegu iga õhtu üks pidev nääklamine. Mis sa ikka tahad, kui ühes pisikeses toas elab naridel 10 meest või rohkemgi, kusjuures paljud neist on pärastlõunal nina korralikult täis tõmmanud. Niimoodi oma naril istudes unistan ma sellest ajast, kui mul on oma kodu, kus ma saan lihtsalt veeta aega oma perekonna ja sõpradega, ilma pahanduste ja nääklusteta.

Ühtsustunne, mis teeb õnnelikuks. Oma naril lõsutas juhtub nii mõnigi kord, et üksildus närib hinge seest katki. Siis on tunne, et minust ei ole kellelgi teisel sooja ega külma. Mind ei seo ühegi teise inimesega mitte miski. Ma olen täiesti üks. Kui ma peaks mõnel talveõl pakase kätte jääma ja ära külmuma, ei tule keegi mind otsima. Sellised mõtted teevad väga-väga kurvaks. Ma soovin, et mitte keegi ei peaks tundma sellist üksildustunnet. Ma tahan, et inimesed tunneks ühtsustunnet oma sõprade, naabrite, töökaaslaste, mõttekaaslastega.

Teadmine, et olen iseenda peremees, mis teeb õnnelikuks. Tänapäeva Eesti inimeste hulgas on levinud suhtumine, et alati on keegi teine nende probleemides süüdi. Kodutute hulgas on sellist mõttelaadi samuti palju. Varjupaigas võib kogu aeg kuulda kurtmist, miks riik ei abista korteri leidmisel, miks sotsiaaltöötajad ei tee seda või teist... Mina aga unistan sellisest Eestist, kus inimesed võtavad ise vastutuse oma elu eest. Mitte ainult kodutud, aga teised inimesed ka! Riik ei pea lahendama kõiki meie probleeme, ta ei suudagi seda teha. Igaüks saab ise initsiatiivi üles näidata ja lahendusi leida. Teadmine, et sinust endast sõltub su tulevik, teeb õnnelikuks!

Usk inimestesse, mis teeb õnnelikuks. Ka meid, kodutuid, ei ole vaja hukka mõista. Sest kui sa ise oled eneseusu kaotanud; kui sul on tunne, et oled alt vedanud ennast, oma vanemaid, oma perekonda – siis sellisel hetkel tähendab see sulle väga palju, kui keegi sinusse usub... Ma unistan sellisest Eestist, kus on rohkem usku inimestesse.

Kuidas jõuda õnneliku Eestini? Muutused saavad alguse sellest, kui me seame õige eesmärgi. Meie ühiskonna eesmärgiks ei saa olla rikas Eesti, mille nimel oleme ohverdanud rahva tervise ja õnnelikkuse. Meie eesmärk on õnnelik, terve ja haritud Eesti.

Vältimatu on pöörata rohkem tähelepanu rahva tervise parandamisele. HIV/AIDS,

südamehaigused, alkoholism, narkomaania – need peaksid olema esmatähtsad teemad. Teiseks, ülimalt oluline on parandada hariduse kvaliteeti ja kättesaadavust. Meil on vaja teha kõik pingutused, et häid õpetajaid ja õppejõudusid koolis hoida ning et uusi häid inimesi juurde tuua. Kolmandaks, vaja on anda inimestele oskused ja eneseusk, et nad suudavad ise probleeme lahendada ja maailma muuta!

Nii saame tasapisi liikuda õnnelikuma Eesti poole.